

Planeringsstrategi för Knivsta kommun

Beslutsdatum: 2024-06-13
Giltighetstid: tills vidare
Dokumentansvarig: Plan- och geodatasektionen
Kontor: Samhällsbyggnadskontoret

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning.....	5
Planeringsstrategi	5
Länsstyrelsen.....	6
Översiktsplaneringen i Knivsta idag.....	7
Underlag.....	7
Tidig dialog.....	7
Översiktsplanens aktualitet	8
Mark- och vattenanvändning	8
Riksintressen och allmänna intressen.....	10
Bostadsförsörjning	11
Miljökvalitetsnormer.....	12
Klimatanpassning	13
Mellankommunala frågor.....	15
Väginfrastruktur	15
Järnvägsinfrastruktur	15
Anslutning Käppala reningsverk.....	15
Övrigt.....	16
Nationella och regionala mål, planer, strategier	16
Nationella styrdokument.....	16
Regionala styrdokument.....	17
Länsstyrelsens granskningsyttrande.....	18
Samlad bedömning.....	20

Sammanfattning

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som visar kommunens viljeriktning gällande mark- och vattenanvändning. För att säkerställa en översiktsplans aktualitet ska en planeringsstrategi tas fram, senast två år efter ett ordinarie val. Planeringsstrategin ska redogöra för översiktsplanens aktualitet samt för hur kommunen ska arbeta med översiktsplaneringen framåt.

Planeringsstrategin utgår från 3 kap. 3-5 §§ PBL där kraven på innehåll i en översiktsplan beskrivs. Det gäller aspekter som en översiktsplan ska hantera, till exempel klimatanpassning. Varje aspekt aktualitetsprövas i relation till översiktsplanens ställningstaganden och ändrade planeringsförutsättningar. Planeringsstrategin ska även innehålla ett resonemang om arbetet framåt med översiktsplaneringen.

Knivsta kommuns gällande översiktsplan anses vara aktuell utifrån den bedömning som har gjorts utifrån 3 kap. plan- och bygglagen (PBL) samt det underlag som länsstyrelsen har tagit fram inför arbetet med planeringsstrategin.

De ställningstaganden som kommunen redogör för i översiktsplanen är övergripande och anses fortsatt vara aktuella. De visar på en strategisk inriktning för Knivsta kommunen och bedöms fortsatt fungera som stöd i kommunens planering. Det handlar om redovisningen av mark- och vattenanvändning, miljö kvalitetsnormer för vatten och luft, klimatanpassning samt beskrivningen av olika befolkningsscenarier.

Inledning

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som visar på kommunens viljeriktning gällande mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska beslutas av kommunfullmäktige. För att säkerställa en översiktsplans aktualitet ska en planeringsstrategi tas fram, senast två år efter ordinarie val. Planeringsstrategin ska redogöra för översiktsplanens aktualitet samt för hur kommunen ska arbeta med översiktsplaneringen framåt.

Knivsta kommuns gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2017 och beskriver kommunens utveckling fram till år 2035 med utblick till 2050. Översiktsplanen vann laga kraft två år senare, den 23 december 2019. År 2022 fick förvaltningen i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan för Knivsta kommun (SUN-2022/165). Ett projektdirektiv för översiktsplanen beslutades samma år och senare även ett reviderat projektdirektiv år 2024 (SUN-2023/346). Denna planeringsstrategi har tagits fram inom ramen för uppdraget att ta fram en ny översiktsplan för Knivsta kommun.

Planeringsstrategi

En planeringsstrategi utgör ett underlag till kommunfullmäktiges beslut att aktualitetsförklara gällande översiktsplan. Framtagandet och kraven på en planeringsstrategi beskrivs i 3 kap. 23–26 §§ PBL. Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ordinarie val. I strategin ska kommunfullmäktige ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar, hur kommunen avser arbeta vidare med översiktsplaneringen och bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till 3 kap. 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 § PBL.

Efter det att kommunfullmäktige har antagit planeringsstrategin ska kommunen inom två veckor skicka strategin med protokollsutdrag och beslut till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Efter två veckor ska kommunen göra strategin tillgänglig på kommunens hemsida.

Om en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan inte antas efter 24 månader efter ordinarie val upphör befintlig översiktsplan att vara aktuell (3 kap. 25 § PBL). En inaktuell översiktsplan påverkar hanteringen av detaljplaner, handläggning av bygglov och förhandsbesked. Detta gäller ärenden som påbörjas efter det att översiktsplanen anses vara inaktuell, det vill säga 24 månader efter ett ordinarie val.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ska inför framtagandet av en planeringsstrategi tillhandahålla underlag till kommunen. I underlaget ska länsstyrelsen ange statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska i underlaget ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller (3 kap. 26 § PBL).

Länsstyrelsen noterar i sitt underlag till planeringsstrategi, att sedan Knivsta kommuns översiktsplan antogs 2017 så har det skett förändringar i lagstiftningen kopplat till kommunens översiktsplanering. Förutom att planeringsstrategin med avsikt att skapa en kontinuerlig och framåtsyftande översiktsplanering ersätter kommunernas process med att aktualitetspröva översiktsplaner, redogör länsstyrelsen för övriga ändringar i lagstiftningen.

För att hantera frågor om konsekvenser av ett förändrat klimat noterar länsstyrelsen att ändringar i 3 kap. 5 § PBL har gjorts med syfte att förbättra kommunernas beredskap för klimatförändringar. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen ser på risken för skador på den byggda miljön. Riskbedömningen ska utgå från händelser såsom översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade. Kommunen ska också redogöra för hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Länsstyrelsen skriver också att sedan Knivsta kommuns översiktsplan antogs 2017 har ett nytt 6 kapitel tillkommit i miljöbalken (MB). När det gäller miljöbedömningar av planer och program, där översiktsplanen ingår, innehåller 6 kap. MB krav på vilka miljöaspekter som ska omfattas av miljöbedömningen. Ett större fokus ligger nu på att integrera dessa i planen. Kommunen ska göra en strategisk miljöbedömning i samband med att en översiktsplan tas fram.

I avsnittet *översiktsplanens aktualitet* går det att läsa vidare om länsstyrelsens bedömning om Knivsta kommuns översiktsplans aktualitet kopplat till specifika aspekter, såsom klimat, mellankommunala frågor och bostadsförsörjning. I samma avsnitt redovisas även länsstyrelsens granskningsyttrande och dess aktualitet.

Översiktsplaneringen i Knivsta idag

År 2022 fick samhällsbyggnadskontoret i uppdrag av samhällsutvecklingsnämnden att arbeta med att ta fram en ny översiktsplan för Knivsta kommun (SUN-2022/165). Ett projektdirektiv för översiktsplanen beslutades samma år och senare även ett reviderat projektdirektiv år 2024 (SUN-2023/346).

Underlag

I en översiktsplan ska avvägningar mellan olika intressen göras och som underlag för dessa avvägningar kan utredningar och styrdokument användas, tas fram eller revideras. Arbetet med att ta fram Knivsta kommuns nya översiktsplan inleddes år 2021 med en analys och prioritering kring behov av underlag att ta fram eller revidera. Inledningsvis identifierades behov att fördjupa kunskapen inom följande ämnen; jordbruksmark, miljö kvalitetsnormer för vatten, skyfall, VA-planering, väginfrastruktur, kulturmiljö, grönstruktur, näringslivsutveckling samt bostadsförsörjning.

Som underlag till arbetet med ny översiktsplan har en jordbruksmarksutredning, en kommunövergripande skyfallskartering, en övergripande väginfrastrukturutredning samt ett lokalt åtgärdsprogram för Pinglastön, Ekebyån och Knivstaån tagits fram. Utöver de strategiska utredningar och projekt som har genomförts är flera under genomförande, bland annat en kulturmiljöutredning, ett lokalt åtgärdsprogram för Valloxen och Lövstaån, analyser kring kommunens näringsliv samt stationsområdesutredningar för att ge ytterligare kunskap om Knivsta kommuns stationsområden inför arbetet med 4-spår.

Interna styrdokument utgör också en viktig källa till kunskap för arbetet med översiktsplanen, bland annat arbetas det med en revidering av kommunens VA-plan, nya riktlinjer för bostadsförsörjning, en revidering av kommunens stadsbyggnadsprinciper och arkitekturpolicy samt en reviderad grönstrukturplan. Sedan översiktsplanen antogs år 2017 så har kommunen även tagit fram en ny näringslivsstrategi.

Utöver interna projekt förväntas flera externa underlag vara av vikt för arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Det gäller i synnerhet Trafikverkets lokaliseringsutredning för fyra spår men även Svenska kraftnäts ledningsdragning genom kommunen.

Tidig dialog

Kommunen har genomfört en tidig dialog, där boende och verksamma i Knivsta kommun kunde lämna sina tankar och idéer om kommunens utveckling. De tankar och idéer som inkom under dialogen utgör ett viktigt underlag i vidare arbete med Knivsta kommuns nya översiktsplan. De visar på vilka frågor är viktiga för de som bor och verkar i kommunen och hur de ser på kommunens utveckling.

Översiktsplanens aktualitet

I detta avsnitt redovisas Knivsta kommuns gällande översiktsplans aktualitet. Innehållet i avsnittet utgår från 3 kap. 3–5 §§ PBL där kraven på innehåll i en översiktsplan beskrivs. Det gäller aspekter som en översiktsplan ska hantera, till exempel klimatanpassning, bostadsförsörjning samt miljö kvalitetsnormer för vatten och luft.

Översiktsplanen beskrivs kortfattat för varje aspekt. Sedan följer en redovisning av det underlag som Länsstyrelsen i Uppsala län skickade till Knivsta kommun i samband med att planeringsstrategin skulle tas fram. Länsstyrelsen har i sitt underlag redogjort för ett urval av planeringsunderlag som har betydelse och anses relevanta för Knivsta kommuns översiktsplanering. De hänvisar i övrigt till deras webbaserade söktjänst för planeringsunderlag.

Redovisningen av varje aspekt avslutas med en bedömning av just den aspektens aktualitet i relation till översiktsplanens ställningstagande, vilka planeringsförutsättningar som eventuellt har förändrats samt det som länsstyrelsen har identifierat som viktigt planeringsunderlag.

Avsnittet fortsätter sedan med redogörelse av länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan och deras bedömning om dess aktualitet och kommunens analys över detta. Avsnittet avslutas med en samlad bedömning över Knivsta kommuns nu gällande översiktsplans aktualitet samt ett resonemang om fortsatt arbete med framtagandet av Knivsta kommuns nya översiktsplan.

Mark- och vattenanvändning

Knivsta kommuns gällande översiktsplan redogör för en övergripande mark- och vattenanvändning. Den visar både en kommunövergripande utveckling samt utvecklingen mer detaljerat i tätorterna Knivsta och Alsike med omnejd. Mark- och vattenanvändning utgår från avvägningar mellan olika intressen. Den visar på utvecklingsområden samt områden där särskild hänsyn bör tas till rådande förutsättningar. Översiktsplanen redogör även för lagskyddade områden som naturreservat samt områden för riksintressen.

Bebyggelseutveckling pekas ut i de centrala delarna av kommunen, Knivsta och Alsike samt för områden utanför tätorterna. Översiktsplanen skiljer mellan två olika utvecklingsområden: prioriterade utvecklingsområden, som återfinns i de centrala delarna av tätorterna, och utvecklingsområden för bebyggelse på sikt. Den sistnämnda omger de prioriterade utvecklingsområdena. Översiktsplanen beskriver även att bebyggelse ska utvecklas längs kollektivtrafikstråk med syfte att stärka kopplingen mellan tätorterna och de närliggande utvecklingsområdena, Lagga, Östuna/Spakbacken, Vassunda och området söder om Nor.

Nämnda stråk pekas även ut som viktiga för utveckling av cykelinfrastruktur och är även kopplingar till Uppsala och Sigtuna kommun med cykel. Översiktsplanen redogör även för utvecklingen av järnvägen med två ytterligare spår och en järnvägsstation i Alsike. Här nämns också passager över eller under järnvägen som viktiga åtgärder för att motverka barriäreffekter. Vidare pekas nya av- och påfarter norr och söder om Knivsta på E4:an ut som infrastrukturesatsningar som kommunen ska verka för, även en färjeförbindelse för att koppla samman kommunerna Knivsta och Håbo redogörs för.

Utvecklingsområden för verksamheter pekas ut längs E4 vid Ar, söder om Nor och i Husby-Långhundra och på landsbygden där det anses lämpligt, då främst kopplat till jord- och skogsbruk. De två sistnämnda ligger inom Arlandas påverkansområde för buller, områden där det inte är möjligt att utveckla ny bostadsbebyggelse. I centrala Knivsta pekas centrum ut för utveckling av bostäder, kontor och handel- och kulturverksamheter.

Runtom Knivsta och Alsike pekas viktiga tätortsnära grönområden ut som betydelsefulla för friluftslivet samt för djur och växter. Översiktsplanen redogör även för lagskyddade naturområden, som till exempel Rickebasta alsumpskog, Gredelby hagar och Trunsta träsk. Mellan dessa grönområden redogör översiktsplanen för viktiga strategiska gröna samband. Dessa samband binder samman de olika grönområdena och utgör viktiga länkar för djur och växter. Gällande leder/stråk för rekreation pekar översiktsplanen ut den befintliga Upplandsleden samt ny promenad att utveckla längs delar av sjön Valloxen.

I text går översiktsplanen djupare in på resonemang och ställningstaganden för den mark- och vattenanvändning som föreslås.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen redogör inte för något specifikt gällande översiktsplanens mark- och vattenanvändning. Länsstyrelsen redogör för ändrad lagstiftning, nya regionala och nationella planer samt strategier som kan ha påverkan på föreslagen mark- och vattenanvändning.

Bedömning

Knivsta kommun bedömer att sedan översiktsplanen antagits har ändrade planeringsförutsättningar tillkommit som kan ha påverkan på den mark- och vattenanvändning som översiktsplanen redogör för. Generellt anses dock föreslagen mark- och vattenanvändning fortfarande vara aktuell.

Gällande bebyggelseutveckling anses redovisad utveckling av tätorter, noder på landsbygd och i kollektivtrafikstråk fortfarande vara aktuella. Med nya planbesked och ändrad politisk inriktning kan det, i arbetet med att ta fram en ny översiktsplan, bli aktuellt att redovisa justerade gränsdragningar för utvecklingsområden för bebyggelse samt mer detaljerat redogöra för vilken typ av bebyggelse som ska tillkomma.

Gällande utveckling av cykel-, järnväg- och väginfrastruktur så anses gällande översiktsplan fortfarande vara aktuell. De satsningar som översiktsplanen visar och beskriver att kommunen ska verka för stämmer fortfarande, dock sedan översiktsplanen antogs år 2017 har mer information tillkommit och i vissa fall är föreslagen utveckling redan genomförd, som till exempel cykelväg mellan Vassunda och Knivsta tätort. I arbetet med en ny översiktsplan ska dessa aspekter uppdateras utifrån ny information och den planering som har skett sedan år 2017, till exempel utifrån resultatet från Trafikverkets lokaliseringsutredning för 4-spår samt arbetet med en nordlig trafikplats E4.

Ställningstaganden kring utveckling av verksamheter anses fortsatt vara aktuell, till exempel utveckling längs E4 vid Ar. Planbesked som har tagits sedan översiktsplanen antogs är i stor utsträckning i linje med översiktsplanens föreslagen mark- och vattenanvändning, till exempel söder om Nor. Dock har det skett förändringar gällande buller och Arlandas påverkansområde för detta. I arbetet med Knivsta kommuns nya översiktsplan ska denna ändrade planeringsförutsättning tas i beaktning och analyseras. Här kommer till exempel området söder om Nor och Östuna/Spakbacken att påverkas delvis.

De utpekade värdena för grönområden i översiktsplanen kvarstår som viktiga och aktuella. Sedan översiktsplanen antogs har fler områden blivit lagskyddade, som till exempel Ängbyskogen. I arbetet med Knivsta kommuns nya översiktsplan så bör de förändringar som har skett inom grönstrukturen redogöras för och fler detaljer beskrivas.

Beskrivningen av mark- och vattenanvändningen och exakt innehåll ska revideras och fördjupas i arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Knivsta kommun. Utifrån nya underlag och tillkommande kunskap så har kommunen större möjlighet att beskriva framtida utveckling gällande mark- och vattenanvändning.

Riksintressen och allmänna intressen

I översiktsplanen beskrivs riksintressen för naturvård, kulturmiljö, friluftsliv, yrkesfiske, kommunikationer, totalförsvaret samt allmänna intressen som Natura 2000-områden. Översiktsplanen redogör för vilken påverkan föreslagen utveckling kan ha på riksintresseanspråken i Knivsta kommun. I översiktsplanen redogörs för kommunens ställningstagande för att tillvarata dessa intressen.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

I sitt yttrande till kommunen redogör länsstyrelsen för att nya eller reviderade riksintresseanspråk tillkommit sedan Knivsta kommuns översiktsplan antogs. Under 2021 uppdaterades beslutet gällande riksintresseanspråken för kommunikationer. I och med Trafikverkets beslut TRV2020/131663 utgör väg 77 inte längre riksintresse för kommunikationer.

Under 2021 genomfördes en riksintresseprecisering för Stockholm Arlanda Airport. Den hanterade bland annat förändrade påverkansområden avseende flygbuller och lågfartstrafik. För Knivsta kommun innebär detta att områden som tidigare ansågs ligga inom påverkansområden inte längre gör det samt att områden som tidigare låg utanför nu anses ligga innanför påverkansområdet för lågfartstrafik och flygbuller.

Länsstyrelsen förtydligar riksintresset för totalförsvaret och alla ärenden avseende höga objekt ska skickas på remiss till Försvarmakten. Vidare redogör länsstyrelsen för att anläggningar för elektroniska kommunikationer som post- och telestyrelsen ansvarar för är att anse som riksintresse. Vad dessa intressen innefattar går inte att redovisa öppet. Det är dock viktigt att beakta om kommande arbeten med översiktsplan innebär planeringen av vindkraftverk, eftersom dessa i vissa fall kan påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser.

Bedömning

Knivsta kommun bedömer att hanteringen av riksintressen och allmänna intressen i översiktsplanen fortsatt är aktuell. Flertalet av de riksintresseanspråk som berör Knivsta kommun har inte ändrats sedan översiktsplanen antogs. De förändringar som har skett sedan år 2017 har inneburit mindre förändringar i relation till vad som redogörs för i kommunens översiktsplan. Vissa riksintressen har tillkommit och vissa har tagits bort eller reviderats.

Mark- och vattenanvändningen redovisad i översiktsplanen påverkas inte i större utsträckning av att riksintresset för väg 77 har tagits bort. Det finns ställningstaganden och riktlinjer gällande riskhantering som fortsatt säkerställer ett hänsynstagande till vägen. Väg 77 anses fortsatt viktig för Knivsta kommun samt mellanregionala resor och transporter.

Riksintressepreciseringen för Stockholm Arlanda Airport har inneburit en förändring gällande de påverkansområden som redovisas i översiktsplanen. I arbetet med den nya översiktsplanen ska denna förändring analyseras och ställning tas till eventuell förändrad mark- och vattenanvändning. Riksintressepreciseringen bedöms inte påverka utpekade områden i översiktsplanen i sin helhet, utan har påverkan på delar av utvecklingsområdena.

Bostadsförsörjning

Enligt 3 kap. 5 § PBL ska en översiktsplan redogöra för hur en kommun avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. I gällande översiktsplan finns riktlinjer om bostadsförsörjningen formulerade. Översiktsplanen hänvisar i övrigt till kommunens bostadsförsörjningsprogram som togs fram i samband med framtagandet av den gällande översiktsplanen. *Bostadsförsörjningsprogram för*

Knivsta kommun antogs av kommunfullmäktige år 2016 och visar på kommunens mål med bostadsförsörjningen fram till år 2020 med utblick till år 2025.

Programmet beskriver hur efterfrågan på bostäder bedöms vara större än utbudet och att efterfrågan är särskilt hög på hyresrätter. Även efterfrågan på småhusbebyggelse är stark enligt programmet. Ställningstaganden i Knivsta kommuns översiktsplan pekar på att planering av nya bostäder bör ta hänsyn till kommunens demografiska utveckling. Knivsta är en kommun med låg medelålder och en stor andel av de nyinflyttade är barnfamiljer. Vidare formuleras ställningstaganden gällande att bostäder ska planeras nära kollektivtrafik samt att Knivstas småstadskaraktär med närhet till natur och grönska är två element viktiga för kommunens attraktivitet.

Översiktsplanen pekar ut Knivsta tätort och Alsike som prioriterade områden för planering av ny bebyggelse. På landsbygden prioriteras utveckling av byarna Vassunda, Lagga samt Östuna. Översiktsplanen möjliggör att kommunen kan tillgodose bostadsbehovet fram till år 2035 inom de prioriterade utvecklingsområdena och visar på möjligheter för fortsatt utbyggnad även fram till år 2050.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen redogör inte för aktualiteten gällande kommunens riktlinjer och mål för bostadsförsörjning.

Bedömning

Översiktsplanens redogörelse för behovet av bostäder är fortfarande aktuell till stor del. Översiktsplanen redogör för olika befolkningsscenarier med ett stort spann, vilket möjliggör en bedömning att översiktsplanen tar höjd för en fortsatt hög befolkningstillväxt. Sedan översiktsplanen antogs har både en pandemi och konjunktursvängningar på bostadsmarknaden ändrat förutsättningarna och behoven. I Knivsta kommuns överenskommelse med staten ska kommunen möjliggöra för en befolkningstillväxt om 2,5% årligen till 2057.

Överenskommelsen sträcker sig efter översiktsplanens planhorisont år 2035 och även förbi översiktsplanens utblick till år 2050.

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan har behovet av att se över bostadsförsörjningsprogrammet identifierats. Under år 2024 ska arbetet med att revidera bostadsförsörjningsprogrammet och sätta nya uppdaterade bostadsförsörjningsmål göras.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt 3 kap. 4 § PBL ska en översiktsplan redogöra för hur miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. MB ska följas. Den nu gällande översiktsplanen redogör främst för miljö kvalitetsnormer för vatten. I översiktsplanen redogörs för att kommunen ska arbeta aktivt med att förbättra vattenkvaliteten i Knivstaån och i Valloxen så att

miljökvalitetsnormerna uppnås. Enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS) så har både Knivstaån och Valloxen dålig ekologisk status.

Miljökvalitetsnormer för luft nämns kortfattat och riktlinjer som ska säkerställa en icke försämring av miljökvalitetsnormerna för både vatten och luft redovisas i gällande översiktsplan.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen upplyser om att det finns nya underlag för vatten vad gäller påverkansanalys, statusklassning, riskbedömning, förslag till åtgärder, och miljökvalitetsnormer för förvaltningsperiod 4 (2022–2027). Vidare hänvisar länsstyrelsen till publikationen luftguiden från år 2019 gällande miljökvalitetsnormer för luft.

Bedömning

Översiktsplanens beskrivning av miljökvalitetsnormer anses fortsatt vara aktuell i den utsträckning att utpekade recipienter fortsatt inte uppnår god status.

Förändringar har dock skett gällande indelningen av vattenförekomster samt tidsfristen för ekologisk status. Sedan översiktsplanen antogs har arbeten skett på strategisk nivå med syfte att förbättra vattenkvaliteten. Bland annat har åtgärdsprogram för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån tagits fram (2023) och under 2024 sker arbetet med ett lokalt åtgärdsprogram för Valloxen och Lövstaån. Dessa arbeten ska ses som komplement till nuvarande översiktsplan och utgör underlag i framtagandet av den nya översiktsplanen.

Arbete med en revidering av kommunens VA-plan och därmed ny behovsbedömning har pågått under 2023. Det tillsammans med Knivsta kommuns anslutning av det kommunala avloppsnätet till Käppalaverket på Lidingö med målet att avloppsvatten ska börja renas där omkring 2027–2028 har påverkan på möjligheten att nå miljökvalitetsnormer för vatten i kommunen. I arbetet med den nya översiktsplanen ska dessa förändrade planeringsförutsättningar hanteras och redogörelsen av miljökvalitetsnormer för vatten ändras.

Gällande miljökvalitetsnormer för luft så anses översiktsplanen fortsatt vara aktuell i sin redogörelse. Framåt så behövs ett fördjupat resonemang gällande miljökvalitetsnormer för luft och detta baserat på ny kunskap som till exempel återfinns i luftguiden från år 2019.

Klimatanpassning

Översiktsplanen redogör för klimatförändringar och vilken hänsyn planeringen bör ta till klimatfrågorna. Översiktsplanen beskriver hur klimatförändringarna har påverkan på flera aspekter av den kommunala fysiska planeringen däribland vatten- och avloppsförsörjning, hantering av dagvatten samt risk för skred.

Kommunen har genom olika ställningstaganden i översiktsplanen inkluderat begreppet klimatanpassning. Till exempel ska kommunen säkerställa höjdsättning av nyplanerad bebyggelse och infrastruktur så att konsekvenserna av översvämningar minimeras. Gällande dagvatten så redogör översiktsplanen att bebyggelse och dagvattenhantering ska anpassas efter platsens förutsättningar. Mark och vegetation ska utnyttjas för fördröjning och rening. Vidare hänvisar översiktsplanen till dagvattenstrategin som till exempel nämner att mark ska reserveras till lågpunkter som kan översvämmas och hålla större mängder vatten vid höga flöden.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen redogör för den nya bestämmelsen avseende klimatanpassning som tillkom till 3 kap. 5 § PBL, 2018. Den nya bestämmelsen innebär att översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion samt hur dessa risker kan reduceras eller upphöra.

Kommunen behöver identifiera byggda miljöer som riskeras att drabbas av klimatrelaterade risker samt ta ställning till hur kommunen avser att hantera dessa risker.

Länsstyrelsen beskriver att denna bedömning ska kunna utföras med hjälp av befintligt underlag. Till exempel Statens geotekniska instituts (SGI) karttjänst gällande ras, skred och erosion, olika rapporter och scenarier från Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Länsstyrelsen beskriver också att Boverket har tagit fram vägledning om klimatanpassning i översiktsplaneringen.

SGI och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har identifierat områden i Sverige där det finns risk för klimatrelaterade ras, skred, erosion och översvämningar.

Bedömning

Översiktsplanens redogörelse för klimatförändring och tillhörande riktlinjer om klimatanpassning anses fortsatt vara aktuella. Översiktsplanen beskriver klimatanpassning på en övergripande nivå. I arbetet med Knivsta kommuns nya översiktsplan har behovet av ytterligare kunskap om klimatanpassning identifierats. Under 2023 togs en skyfallskartering över kommunen fram som inkluderar en riskklassning av byggnader och vägar vid 100- och 500 års regn. Denna nya kunskap ska fungera som komplement till gällande översiktsplan samt som underlag i arbetet med att ta fram den nya översiktsplanen.

Vidare arbetas det med andra frågor som kopplar till klimatanpassning, bland annat dagvattenhantering. Ökad kunskap skapar möjlighet för tydligare beskrivningar i översiktsplanen om klimatanpassning.

Mellankommunala frågor

Knivsta kommuns översiktsplan berör frågor viktiga ur ett mellankommunalt perspektiv, till exempel infrastrukturutveckling avseende både väg- och järnväg samt teknisk försörjning.

Väginfrastruktur

Översiktsplanen uttrycker ett behov av mellankommunal samordning gällande styrning av tung trafik. Tung trafik går idag genom Knivsta tätort via Gredelbyleden. Knivsta kommun anser att tung trafik bör styras till platser och vägar som tål den typen av genomfartstrafik. Vidare nämner översiktsplanen att kommunen ska verka för nya trafikplatser, norr och söder om tätorten. Sedan översiktsplanen antogs har arbetet gått vidare med planeringen för en nordlig trafikplats, något som innebär samordning med Uppsala kommun.

Järnvägsinfrastruktur

Järnvägsinfrastrukturen i Knivsta kommun berör flera kommuner och regioner. Knivsta kommun är en del av ett storregionalt sammanhang där allt fler personer och gods rör sig. Järnvägen är därför en viktig mellankommunal fråga att hantera.

I översiktsplanen redogörs det för att Knivsta kommun ska verka för utbyggnad av Ostkustbanan till fyra spår mellan Uppsala och länsgräns i söder mot Sigtuna kommun och därmed möjliggöra för en ny station i Alsike. Översiktsplanen beskriver också att det anses mest troligt att utbyggnaden kommer att ske i befintlig sträckning för järnvägen.

Sedan översiktsplanen har antagits har kommunen tillsammans med staten en överenskommelse avseende utbyggnad av järnvägen och Alsike station. Trafikverket har utrett och tagit fram olika lokaliseringsalternativ för järnvägen. Under 2024 genomfördes ett samrådsförslag där i huvudsak två alternativa dragningarna presenterades, utmed E4 eller befintlig sträckning.

I kommande arbete med en ny översiktsplan behöver denna mellankommunala fråga hanteras baserat på den information och de planeringsförutsättningar som tillkommit sedan nuvarande översiktsplan antogs år 2017.

Anslutning Käppala reningsverk

Översiktsplanen redogör att kommunen ska verka för en anslutning till Käppala reningsverk, detta för att säkerställa en hållbar avloppsreningslösning för kommunen. Översiktsplanen redogör för att Knivsta kommun som ett första steg ansökt om medlemskap i Käppala förbundet.

Sedan översiktsplanen antogs har Knivsta kommun blivit medlem i Käppalaförbundet och arbetet med att planera och projektera för den nya dragningen har påbörjats. Detta är en mellankommunal fråga som berör flera kommuner, men i synnerhet Knivsta och Sigtuna kommun som båda berörs av

utbyggnad av en ny avloppstunnel. I kommande översiktsplan ska det fortsatta arbetet med anslutningen till Käppala hanteras.

Övrigt

Mellankommunala frågor berör även Knivsta kommuns relation till kommuner över länsgränserna. Därmed blir mellankommunala frågor även mellanregionala. Sedan Knivsta kommuns översiktsplan antogs så har arbetet med framtagandet av en ny regionplan i Stockholms län påbörjats. En ny översiktsplan har antagits i Sigtuna kommun och i Norrtälje kommun så har arbetet med en ny översiktsplan påbörjats, tillika i Uppsala kommun.

Nysala är en benämning på ett område vid kommungräns till Uppsala längs järnvägen. Nysala är en gränstrakt vilket kan innebära gemensamma planeringsfrågor för både Knivsta och Uppsala kommun. Framåt är Nysala fortsatt en mellankommunal fråga att beakta.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen redogör inte för några mellankommunala frågor i sitt underlag inför arbetet med planeringsstrategin. De hänvisar dock till att sedan översiktsplanen antagits har nya regionala planer och strategier antagits eller kommer att antas inom de närmaste åren.

Bedömning

Gällande översiktsplan bedöms vara aktuell utifrån mellankommunala frågor.

Översiktsplanen redogör för de mellankommunala frågorna och hur Knivsta kommun avser att hantera dem, bland annat genom vidare arbete och dialog.

Sedan översiktsplanen antogs har mer information tillkommit och arbete skett kopplat till de mellankommunala frågorna redovisade i översiktsplanen, bland annat gällande infrastruktur. I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan är det viktigt att titta vidare på de identifierade mellankommunal frågorna och se framåt hur kommunen kan arbeta med frågorna.

Nationella och regionala mål, planer, strategier

Översiktsplanen redogör för nationella och regionala mål, planer och strategier och beskriver på vilket sätt som kommunen har tagit hänsyn till dessa. Följande stycken redovisar mål, planer och strategier som anses väsentliga.

Nationella styrdokument

Översiktsplanen redogör för hur kommunen avser följa de nationella miljömålen. I översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning går det att läsa om olika riktlinjer som har tagits fram för att möta de nationella miljömålen. Till exempel redogörs det för strategier avseende biologisk mångfald, utveckling av befintliga tätorter samt hur skog- och åkermark ska värnas. Strategierna tillsammans visar hur

översiktsplanen anses möta de nationella miljömålen som till exempel levande sjöar och vattendrag, god bebyggd miljö samt ett rikt växt- och djurliv.

Vidare beskrivs kopplingen mellan kommunens översiktsplan och den nationella planen för transportinfrastruktur. Sedan översiktsplanen antogs har en ny nationell plan tagits fram, en plan med planhorisont åren 2022–2033. I planen lyfts den norra trafikplatsen på E4an, en åtgärd som lyfts i översiktsplanen som något kommunen ska verka för.

Regionala styrdokument

Översiktsplanen redogör för planens koppling till Uppsala läns regionala utvecklingsstrategi samt till Arlandaregionens delregionala utvecklingsplan. Här redogörs det för att Knivsta kommun har stor möjlighet att bidra till regionens och delregionens bostadsmål. Kommunen redovisar i sin översiktsplan olika riktlinjer som tillgodoser regionens mål om minskade växthusgaser, till exempel satsa på att förbättra framkomligheten för gående, cyklister samt ge förutsättningar för en effektivare och mer tillgänglig kollektivtrafik för att på sikt minska resorna med bil.

Sedan översiktsplanen antogs år 2017 så har den delregionala utvecklingsplanen uppdaterats med syfte att skapa ett mer lättläst och tillgängligt dokument. Uppdateringen har fokuserat på att göra dokumentet mer tillgängligt och skapa en större förståelse för kopplingarna mellan näringslivsutveckling och utveckling av infrastruktur och bostäder.

I länsplanen beskrivs för bland annat utbyggnaden av en ny gång- och cykelväg mellan Vassunda och Knivsta tätort, länsväg 1046. I Uppsala läns cykelbokslut från år 2018 markeras denna åtgärd som färdig. Efter det att översiktsplanen har blivit antagen har arbetet med ny nationell plan och länsplan påbörjats.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen beskriver att Region Uppsala har ansvaret att samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. En ny regional utvecklingsstrategi (RUS) och Agenda 2030-strategi har antagits under februari 2021.

Bedömning

Sedan översiktsplanen antogs år 2017 har flera nationella och regionala mål, planer och strategier reviderats. Bedömningen är dock att översiktsplanen fortsatt är aktuell. Översiktsplanen redogör på en övergripande nivå om nationella och regionala planer, mål och strategier. Beskrivningen av de globala målen är fortsatt aktuella och vidare bedöms översiktsplanen redogöra för olika ställningstaganden som speglar de ändringar som har tillkommit sedan översiktsplanen antogs år 2017. Ändringarna som har skett har bland annat inneburit att man har gått vidare med det som översiktsplanen föreslår som utveckling. Till exempel har cykelvägen mellan Knivsta tätort och Vassunda färdigställts och den norra trafikplatsen har kommit med i nationell plan.

I vidare arbete med Knivsta kommuns nya översiktsplan är det viktigt att se till nationella och regionala planer, mål och strategier och uppdatera text och ställningstaganden där det anses finnas behov.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Till granskningen av Knivsta kommuns gällande översiktsplan lämnade länsstyrelsen ett granskningsyttrande. Ett sådant yttrande är en del av översiktsplanen och redovisas därför tillsammans med det antagna dokumentet.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det bland annat framgå i yttrandet om: 1. Förslaget inte tillgodoser ett riksintresse; 2. Om förslaget kan medverka till att miljökvalitetsnormerna inte följs; 3. Om mellankommunala frågor inte hanteras på lämpligt sätt; 4. Om bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Här nedan redovisas de huvudsakliga synpunkter som länsstyrelsen lämnade i samband med granskningen av Knivsta kommuns nu gällande översiktsplan.

Länsstyrelsen redogör i sitt granskningsyttrande att översiktsplanen inte tillräckligt hanterat de risker som planförslaget kan innebära för riksintresset för kulturmiljö. De ser behov av en kommunövergripande kulturmiljöutredning för att bättre hantera de kommunens kulturmiljöer.

Vidare anser länsstyrelsen att hanteringen av miljökvalitetsnormer för vatten inte redovisas tillräckligt. Länsstyrelsen vill se ett fördjupat resonemang om kommunens möjlighet att ansluta sig till Käppala reningsverk. De anser att en utbyggnad av befintligt reningsverk inte är realistiskt kopplat till belastningen på recipienten Knivstaån.

Länsstyrelsen noterar att i Knivstas översiktsplan pekas infrastrukturutveckling ut i form av bland annat två trafikplatser samt en färjeförbindelse. Länsstyrelsen efterfrågar och anser att översiktsplanen bör inkludera en översiktlig bedömning av konsekvenserna av denna utveckling för hälsa och miljö. Länsstyrelsen skriver vidare att de önskar se riktlinjer om riskhantering kopplat till exploatering nära transportleder med farligt gods.

Länsstyrelsens kommentar inför framtagandet av planeringsstrategin

Länsstyrelsen har i sin kommentar inför framtagande av planeringsstrategin bedömt att länsstyrelsens granskningsyttrande fortfarande är aktuellt, förutom hänvisningar till äldre lagstiftning, program, policys med mera.

Bedömning

Översiktsplanen anses vara aktuell och hantera i tillräcklig grad de aspekter som länsstyrelsen lyfter i sitt granskningsyttrande. I gällande översiktsplan går det att läsa om kommunens bedömning om påverkan som föreslagen utveckling kan ha

på riksintresseområdena. Översiktsplanen redogör också för olika ställningstagande för att hantera eventuella konflikter mellan olika intressen.

Ställningstaganden om kulturmiljö ger anvisning om varsamhet vid planering och utveckling i ett område med riksintresse för kulturmiljövärden. Översiktsplanen trycker på att vid sådan utveckling ska utredningar tas fram för att identifiera konsekvenser som utvecklingen kan få på kulturmiljön. Generellt beskriver översiktsplanen att områden av kulturhistoriskt intresse ska kulturmiljön värnas.

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Knivsta kommun har en utredning om kommunens kulturmiljö påbörjats. Den syftar till att ge bättre underlag till översiktsplanen gällande formuleringen av ställningstagande. Utredningen kommer även ge stöd till hanteringen av bygglov och fungera som ett komplement till gällande översiktsplan.

Översiktsplanen redogör på en översiktlig nivå om miljö kvalitetsnormer för vatten. Den redogör för dålig status på några av kommunens vattenrecipienter, utöver detta hänvisar den till VA-planen och ställningstagandet att vid prövning och tillsyn av verksamheter och planer ska miljö kvalitetsnormer för vatten tillämpas med målet att nå god status. Sedan översiktsplanen antogs pågår ett arbete med att göra lokala åtgärdsprogram för Knivsta kommuns vattenförekomster. Under år 2023 blev det lokala åtgärdsprogrammet för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån klar. Den redogör för åtgärder som måste till för att förbättra vattendragens status. Under år 2024 tas nästa lokala åtgärdsprogram fram, denna gång för Valloxen och Lövstaån. Tillsammans kommer detta arbete att ge stöd till arbetet med den nya översiktsplanen.

I Knivsta kommuns översiktsplan pekas olika infrastruktursatsningar ut, bland annat två trafikplatser. Kommunen beskriver att de ska verka för dessa och därmed bidra till ökad tillgänglighet och robusthet i transportsystemet. Översiktsplanen beskriver vidare att vid en sådan utveckling så ska åtgärder vidtas för att minimera buller och andra störningar. Översiktsplanen beskriver till exempel att vid anläggandet av den norra trafikplatsen ska trafiksäkerheten på anslutande väg ses över. Översiktsplanen redogör frågor om hälsa och säkerhet på en övergripande nivå, lika övergripande som själva infrastruktursatsningarna, det översiktsplanen trycker på är att det är viktiga frågor att titta vidare på när planeringen för dessa infrastrukturlösningar har kommit längre. Genom anläggningen av nya trafikplatser menar översiktsplanen att tyngre trafik skulle kunna ledas bort från centrala delarna av tätorten, detta skulle även bidra till en ökad säkerhet. Även ökad tillgänglighet för kollektivtrafik och säkra gång- och cykelvägar lyfts i samband med infrastruktursatsningarna.

De förtydliganden som länsstyrelsen efterfrågar i sitt granskningsyttrande har resulterat i redan genomförda utredningar, kunskapsinhämtning så som lokalt åtgärdsprogram för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån. Andra förtydliganden arbetas med i samband med framtagandet av den nya översiktsplanen.

Samlad bedömning

Knivsta kommuns gällande översiktsplan bedöms som fortsatt aktuell. Tillsammans med kompletterande utredningar som har tagits fram sedan år 2017 utgör översiktsplanen ett fortsatt stöd i kommunens kontinuerliga arbete.

Med stöd i översiktsplanen har Knivsta kommun tagit steg i linje med den utveckling som översiktsplanen redogör för. Bland annat gäller detta satsningar på järnvägen, infrastruktursatsningar på E4 samt utbyggnad av cykelvägnätet. Kommunen har även arbetet med bostadsutveckling i stationsnära lägen och projekt för att tillgodose tillgång till tätortsnära natur.

Sedan översiktsplanen antogs år 2017 har vissa planeringsförutsättningar förändrats. Lagstiftningen för översiktsplanering har ändrats med syfte att göra den mer framåtsyftande och kontinuerlig. Det har skett revideringar av riksintressen och nya riktlinjer har tagits fram gällande miljö kvalitetsnormer för vatten. De förändrade planeringsförutsättningarna bedöms inte påverka översiktsplanens utvecklingsinriktning, de redovisade ställningstagandena anses fortfarande vara aktuella. De ändrade planeringsförutsättningarna möjliggör för en mer ingående beskrivning av framtida utveckling och i arbetet med att ta fram Knivsta kommuns nya översiktsplan kommer de ändrade förutsättningarna beaktas.

Förutom de ändrade planeringsförutsättningarna kommer tillkommande kunskap och information också bidra till arbetet med Knivsta kommuns nya översiktsplan. Sedan översiktsplanen antogs år 2017 har nya utredningar tagits fram och projekt drivits i kommunen. Bland annat har utredningar om vatten och skyfall tagits fram, vilket ger ökad kunskap om klimat och miljö kvalitetsnormer för vatten. Knivsta kommun har även tittat på övergripande väginfrastruktur och varit del i dialogen om utbyggnad av järnvägen. Denna nya kunskap ska ses som ett komplement till Knivsta kommuns översiktsplan och det strategiska arbete som sker i kommunen.